

Dış ticaret açığı Eylül'de hızlı genişledi.

TÜİK verilerine göre Eylül ayında ihracat hacmi geçen yılın aynı ayına kıyasla %4,8 artarak 16,9 milyar USD olurken, ithalat %23 genişleyerek 20,8 milyar USD düzeyine çıktı. Böylece, dış ticaret açığı yıllık bazda %189,6 artışla 4,8 milyar USD oldu. Ocak-Eylül 2020 döneminde ise ihracat hacminin yıllık bazda %10,9 azaldığı, ithalatın ise %1,5 arttığı izlendi. Bu dönemde dış ticaret açığı yıllık bazda %79,5 genişledi. Ocak-Eylül döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı 2019'daki %86,3 seviyesinden %75,8'e geriledi.

Eylül'de cari denge 2,4 milyar USD açık verdi.

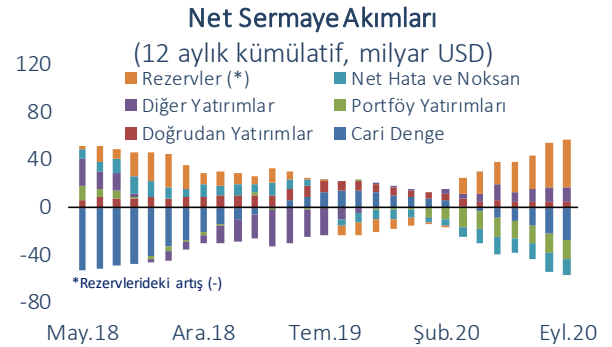
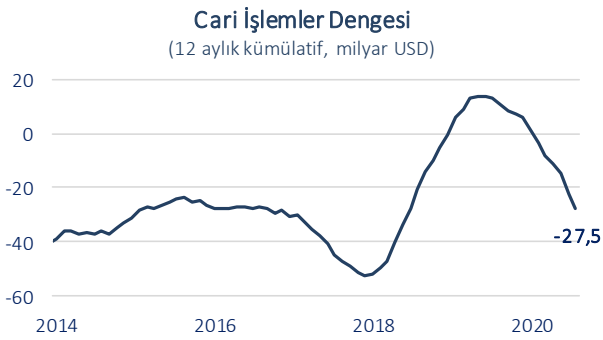
Geçtiğimiz yıl Eylül ayında 2,8 milyar USD fazla veren cari denge bu yılın aynı ayında 2,4 milyar USD açık verdi. Bu gelişmede, altın ithalatındaki artışa bağlı olarak dış ticaret açığında kaydedilen genişlemenin yanı sıra taşımacılık ve turizm gelirindeki gerileme paralelinde net hizmet gelirlerinin geçen yılın aynı ayına göre 2,9 milyar USD azalması etkili oldu. Eylül ayında 1,6 milyar USD ile bu yılın en yüksek düzeyine ulaşan net seyahat gelirleri, Ocak-Eylül döneminde yıllık bazda %69,5 gerileyerek 6,0 milyar USD oldu. 12 aylık kümülatif verilere göre cari açık Eylül'de 27,5 milyar USD ile Kasım 2018'den bu yana en yüksek düzeyinde gerçekleşti.

Doğrudan yatırımlar...

Eylül ayında doğrudan yatırımlar kaleminde 437 milyon USD net sermaye girişi kaydedildi. Bu dönemde doğrudan yatırımlarda ulaştırma ve depolama sektörüne yönelik 165 milyon USD'lik giriş dikkat çekti.

Portföy yatırımları...

Portföy yatırımlarında Ağustos ayındaki 2 milyar USD'lik çıkışın ardından Eylül'de de 607 milyon USD tutarında çıkış gözlemlendi. Eylül'de yurt dışı yerleşikler hisse senedi piyasalarında 322 milyon USD net satış, borçlanma senetlerinde ise 509 milyon USD tutarında net alış gerçekleştirdi. Ağustos ayında 1,4 milyar USD net giriş kaydedilen diğer yatırımlar kaleminde Eylül ayında 1 milyar USD net çıkış oldu. Bu dönemde yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları 512 milyon USD artarken, yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatında 952 milyon USD'lik azalış gözlemlendi. Eylül ayında bankacılık sektörü yurt dışından sağlanan kredilerde 805 milyon USD net kullanım yaptı. Bu dönemde, genel hükümet ve diğer sektörler ise sırasıyla 48 milyon USD ve 396 milyon USD net geri ödeme gerçekleştirdi. Böylece, Eylül ayı itibarıyla 12 aylık kümülatif bazda uzun vadeli borç çevirme oranı bankacılık sektöründe %83,0, diğer sektörlerde %63,5 oldu.

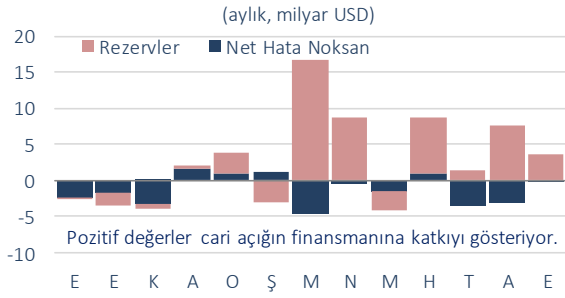
Türkiye'ye Net Sermaye Hareketleri

	12 aylık kümülatif veriler		Finansmandaki Payı (%)	
	Aralık 2019	Eylül 2020	Aralık 2019	Eylül 2020
Cari İşlemler Dengesi	8.561	-27.539	56,9	-
Sermaye ve Finans Hesabı Net Giriş	5.225	352	-	-
-Doğrudan Yatırımlar	6.128	4.711	40,7	8,2
-Portföy Yatırımları	-1.260	-16.673	-	-
-Diğer Yatırımlar	323	12.346	2,1	21,4
-Diğer	34	-32	0,2	-
Net Hata ve Noksan	-7.462	-13.372	-	-
Rezervler⁽¹⁾	-6.324	40.559	-	70,4

Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyebilir.

(1) Rezervler, toplam net sermaye girişleri ile cari denge arasındaki fark olup (-) değer rezerv artışını, (+) değer rezerv azalışını gösterir.

Rezervler ve Net Hata Noksanın Cari Açığın Finansmanına Katkısı

Rezerv varlıklar 3,6 milyar USD azaldı.

Eylül ayında rezerv varlıklar 3,6 milyar USD gerilerken Ocak-Eylül dönemindeki azalış 42,6 milyar USD'ye ulaştı. Eylül'de net hata ve noksan kaleminde 67 milyon USD tutarında sermaye çıkışı yaşandı. Böylece, net hata ve noksan kaleminde yılın ilk 9 ayında kaydedilen çıkış da 10,2 milyar USD'ye ulaştı.

Beklentiler...

Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan öncü dış ticaret verilerine göre, Ekim ayında ihracat yıllık bazda %5,6 artarak 17,3 milyar USD olurken, ithalat %8,5 artarak 19,7 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Böylece, bu dönemde dış ticaret açığının %35,7 genişlemesi cari açık üzerindeki baskının devam ettiğine işaret etti. Dünya genelinde koronavirüs vakalarındaki artış ve en önemli ihracat pazarımız olan Avrupa ülkelerinde giderek yaygınlaşan kısıtlayıcı önlemler dikkate alındığında yılın geri kalanında da dış denge üzerindeki baskıların süreceği tahmin ediliyor. Öte yandan, aşı çalışmalarına yönelik olumlu gelişmeler 2021 yılından itibaren bu baskıların azalabileceğini gösteriyor.

Ödemeler Dengesi

(milyon USD)

	Eylül		%	12 Aylık
	2019	2020		
Cari İşlemler Dengesi	2.828	-2.364	-	-27.539
Dış Ticaret Dengesi	-665	-3.709	457,7	-34.636
Hizmetler Dengesi	4.561	1.692	-62,9	16.400
Seyahat (net)	3.471	1.555	-55,2	11.962
Birincil Gelir Dengesi	-1.159	-544	-53,1	-10.039
İkincil Gelir Dengesi	91	197	116,5	736
Sermaye Hesabı	-6	-1	-83	-32
Finans Hesabı	376	-2.432	-	-40.943
Doğrudan Yatırımlar (net)	-7	-437	6.142,9	-4.711
Portföy Yatırımları (net)	-113	607	-	16.673
Net Varlık Edinimi	143	794	455,2	301
Net Yükümlülük Oluşumu	256	187	-27,0	-16.372
Hisse Senetleri	120	-322	-	-5.914
Borç Senetleri	136	509	274,3	-10.458
Diğer Yatırımlar (net)	467	1.029	120,3	-12.346
Efektif ve Mevduatlar	1.289	1.219	-5,4	-22.378
Net Varlık Edinimi	2.064	513	-75,1	-1.328
Net Yükümlülük Oluşumu	775	-706	-	21.050
Merkez Bankası	-18	342	-	14.483
Bankalar	793	-1.048	-	6.567
Yurt Dışı Bankalar	510	-952	-	4.869
Yabancı Para	764	-516	-	323
Türk Lirası	-254	-436	71,7	4.546
Yurt Dışı Kişiler	283	-96	-	1.698
Krediler	339	-143	-	14.573
Net Varlık Edinimi	111	218	96,4	193
Net Yükümlülük Oluşumu	-228	361	-	-14.380
Bankacılık Sektörü	-807	805	-	-5.311
Bankacılık Dışı Sektörler	717	-396	-	-8.670
Ticari Krediler	-1.152	-64	-94,4	-4.633
Diğer Varlıklar ve Yükümlülük	-9	17	-	92
Rezerv Varlıklar (net)	29	-3.631	-	-40.559
Net Hata ve Noksan	-2.446	-67	-97,3	-13.372

Kaynak: TCMB, Ticaret Bakanlığı, Datastream

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem
Bařekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

İlker řahin
Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Alper Gürler
Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Gamze Can
Uzman
gamze.can@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya
Müdür Yardımcısı
dilek.kaya@isbank.com.tr

Ahmet Berat Ocak
Uzman Yardımcısı
berat.ocak@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.